

20171124

Till

Norrtälje kommun

Kommunstyrelsen

Yttrande över planförslaget till detaljplan för Björnö etapp 2 och 3, del av fastigheten Östhamra 1:15 i Frötuna

Roslagens Ornitologiska förening (ROF) har fått ovanstående förslag till detaljplan för synpunkter. ROF vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattning av yttrandet

- ROF anser att utpekade område för småbåtshamn inklusive båtupställningsplats nära Tegeludden i NO är direkt olämpligt.
- ROF anser att avstånd till strandskydd och anpassning till naturvärden måste vara betydligt större än vad som ges uttryck för i planförslaget vid a) Tegeludden i NO, b) på Björnöberget centralt, samt vid c) Björnö gård i NW.
- ROF anser att betydligt större anpassningar måste göras för att inte påtagligt skada områden som är av betydelse för arter i EU:s fågeldirektiv och i Artskyddsförordningen.
- ROF bedömer, till skillnad från vad som uttrycks i planförslaget, att naturmiljön skadas så påtagligt att den inte är förenlig med 5 kap MB.
- ROF anser att områdets åkerarealer, inklusive småbiotoper, istället för att användas för bostadsbyggnation har ett långsiktigt högre värde som livsmedelsförsörjning och för energigrödor och bör bevaras som det.

Inledning

Norrtälje Stad växer kraftigt i flera väderstreck. Den kraftiga tillväxten blir en stor utmaning för kommunen på flera sätt. Många flyttar hit och därmed ställs allt större krav på att de exploateringar som sker skall göras på bästa tänkbara sätt för både naturen, människor som redan bor på orten och de som flyttar hit. Vattenkvaliten ska inte försämrats, tillgängligheten för allmänheten ska inte försämrats och naturvärden ska inte offras.

ROF anser att delar av området Björnö – Harka hyser mycket höga naturvärden. När det gäller betydelsen för fågelfaunan så är detta det värdefullaste området i närheten av Norrtälje stad. Det gäller främst de öppna havsstrandängarna; de öppna fälten – kallade Harka ängar – med många åkerholmar; buskmarkerna på Tegeludden; örntallarna på Björnöberget; den restaurerade ekhagen på Björnöberget samt lövmiljöerna närmast Björnö

gård. Mosaiken av naturtyper här skapar förutsättning för en artrik fågelfauna, både under häckningstid men också under flyttningstid då stora mängder fågel rastar i området. ROF anser inte att de i planförslaget presenterade naturvärdena på långa vägar gör området rättvisa!

ROF konstaterar att många exploateringar kring Norrtälje stad under senare år har inneburit onödiga, negativa konsekvenser för både naturvärden, tillgänglighet för allmänheten och friluftslivsvärden. Vi uppmanar därför kommunen att nu genomföra justeringar i planförslaget som innebär att höga värden går förlorade i detta område.

I takt med befolkningsökningen så kommer jordens förmåga att producera mat, ekosystemtjänster och energigrödor att bli allt viktigare. I detta perspektiv anser ROF att de mycket gamla odlingsmarkerna kring Björnö och Harka har större värde som odlingsmark. Genomförs bebyggelseplanerna som uttrycks i planförslaget så kommer denna möjlighet till livsmedelsförsörjning att vara borta för all framtid. Vi ser ingen konsekvensanalys över det i planförslaget.

Förekommande arter inom planområdet

Nedan listar vi de särskilt skyddsvärda arter som vi med säkerhet vet förekommer inom det nu aktuella planområdet. Antalet arter är betydligt större, men det är i första hand de nedan uppräknade som vi anser att kommunen INTE har beaktat i det nu presenterade materialet och som kommunen är skyldiga att beakta.

- a) Arter som förekommer i området och som listas på Fågeldirektivets bilaga 1 och där särskilda skyddsområden skall avsättas.

Berguv har setts några gånger.

Bivråk ses regelbundet under sommarmånaderna och kan häcka i lövträd i strandskogen.

Brun kärrhök jagar i stort sett hela tiden under sommarmånaderna ute på de öppna fälten och häckar i närområdet. Harka ängar och strandängar är av stor betydelse som födosökområde för arten.

Blå kärrhök jagar regelbundet över de öppna fälten på harka ängar under flyttningstid, särskilt höst.

Brushane rastar regelbundet på de sankta strandängarna innanför/öster om Tegeludden under sträcktid.

Fisktärna jagar i stort sett dagligen över de grunda vattenområdena NO Tegeludden och häckar i eller i direkt anslutning till området.

Grönbena rastar regelbundet på de sankade strandängarna innanför/öster om Tegeludden under sträcktid.

Havsörn sitter dagligen i de gamla träden på Björnöberget och spanar ut över viken efter föda. Då exploateringen öster om slalombacken i Kvisthamra kraftigt försämrat havsörnens födosökmöjligheter så kommer de gamla träden uppe på Björnöberget, centralt i området, att få en stor betydelse för ortens örnar.

Fiskgjuse bor i närheten och jagar mycket ofta över de grunda vattenområdena kring Tegeludden i NO.

Höksångare är noterad från Tegeludden.

Jorduggla jagar ibland över sankängarna under sträcktid vår och ibland höst.

Kornknarr hörs spela regelbundet (dock ej årligen) på vallarna/högörtsängarna på harka ängar.

Kungsfiskare ses ibland strandnära och kan häcka i åar i närheten.

Ortolansparv fanns tidigare år revirhävdande kring Björn Rivares hög, men inte under senaste år.

Salskrake övervintrar ofta i sundet mellan Björnö och Borgmästarholmen.

Skräntärna jagar i stort sett dagligen under vår och sommar över de grunda vattenområdena NO Tegeludden - Harkaviken.

Sparvuggla har setts några gånger och tillhör **traktens** regelbundna häckfåglar.

Kommentar [KS1]: Trakt = mer än enbart planområdet.

Spillkråka tillhör områdets häckfåglar, bl a i de gamla asparna precis öster/nordost om Björnö gård.

Sångsvan rastar i varierande antal vår och höst på de öppna fälten.

Trana häckar årligen i vassen innanför/öster om Tegeludden.

Törnskata häckar årligen i buskmarkerna på Tegeludden.

b) Arter ingående i Art- och habitatdirektivets bilaga 4 och som kräver noggrant skydd.

Nordisk fladdermus förekommer bofast i området.

Vattenfladdermus förekommer bofast i området.

Mustaschfladdermus är påträffad men inte eftersökt på senare år.

Dvärgfladdermus förekommer bofast i området.

Gråskimlig fladdermus finns regelbundet i området kring gården/de gamla husen.

Större brunfladdermus (förr Stor fladdermus) ses regelbundet jaga utefter skogsbrynet mellan skog och öppna fälten Ö om Björnö gård och bort mot Tegeludden. Tillhör med stor sannolikhet de bofasta arterna inom området.

Utter finns regelbundet, särskilt under vinter och vår i de grunda diken/små åarna som rinner ut i havet; bland annat i det stora diket som rinner ut öster om Tegeludden. Numera sker föryngring regelbundet i **trakten** och dessa smådiken/åar erbjuder bra födokällor under vintern.

Kommentar [KS2]: Trakt = större än planområdet

Åkerroda påträffas regelbundet, t ex i den fuktiga svackan mellan Björnöberget och Tegeludden, där det ibland bildas vattensamlingar.

c) Övriga skyddsvärda arter

Snatterand ses regelbundet i vattnen mellan Björnö och Borgmästarholmen och häckar ibland på den lilla holmen Harn invid Borgmästarholmen.

Gröngöling förekommer bofast inom området som häckfågel. Rödlistad art.

Göktyta ses regelbundet och häckar troligen vissa år. Mest frekvent på Tegeludden och omgivande lövbackar.

Varfågel övervintrar mycket regelbundet, troligen årligen, bland åkerholmarna på Harka ängar.

Rosenfink finns regelbundet och häckar troligen vissa år, bl a på Tegeludden. Rödlistad art.

Stenskvätta bofast häckfågel på Harka ängarnas åkerholmar.

Buskskvätta regelbunden häckfågel på Tegeludden de flesta åren.

Gulspurv bofast häckfågel på Harkaängarnas åkerholmar. Rödlistad art.

Sävsparv bofast häckfågel i vassen vid Harkaviken. Rödlistad art.

Delområdets betydelse för områdets fauna, i synnerhet fåglarna

A) Harkavikens grundområden

Ett mycket viktigt grunt havsområde av stor betydelse som födosökplats för bland annat fisktärna, skrântärna och fiskgjuse. Rast- och ruggplats för grågäss. Häckande skäggdopping. Häger födosäker dagligen i mer eller mindre stort antal.

B) Havsstrandängarna söder om Harkaviken

En av mycket få större havsstrandängar i kommunen. Delvis hävdade. Mycket ovanlig naturtyp i kommunen. Bra rastplats för vadare, särskilt grönben, beckasiner och tofsvipa. Ibland rastar också brushane. Rödbena har häckat vissa år. Likaså ängspiplärka häckar och gulärla ses under flytten. Grågäss betar ofta på strandängen. I vassen utanför häckar sävsparv och trana. Lärkfalk jagar ofta trollsländor över strandängarna sommartid.

C) Tegeludden

Buskmarker som finns kvar som en rest efter en tidigare fint betad naturbetesmark. Rikt fågelliv med flera ovanligare häckfåglar, bl a de rödlistade arterna törnskata, buskskvätta, gulspurv och vissa år gröngöling och ibland göktyta och rosenfink. Varfågel har ofta vinterrevir här.

D) Björnöberget

Västra delen utgörs av restaurerad "ekhage" med stor förekomst av gamla träd och inslag av hålträd. Även inslag av högstubbar. Bra miljö för hackspettar och fladdermöss. Gröngöling håller regelbundet till här, liksom kattuggla.

Höjdpunkt av Björnöberget, i synnerhet de högre träden ovanför strandbranten, utgör viktiga vilo- och spaningsträd för traktens havsörnar. Dagligen använder flera olika havsörnar dessa träd för dels att vila och dels att spana ut över den närliggande Norrtäljeviken i jakt på föda. I och med att den nyligen genomförda exploateringen nära slalombacken kraftigt kommer att försämra havsörnens födosökmöjligheter, så kommer de gamla träden uppe på Björnöberget att få en extra stor betydelse för traktens örnar.

E) Lövskog närmast Björnö gård

Mellan den restaurerade ekhagen på Björnöberget och nuvarande bebyggelse vid Björnö gård finns en äldre lövskog med inslag av ädellövträd. Vissa ingrepp har skett men skogen är ändå ganska vildvuxen med inslag av döda träd och hålträd. Spillkråka har häckat här och området är viktig jaktmark för traktens fladdermöss. Gröngöling är bofast här och regelbundet finns här grönsångare, härmsångare och ibland göktyta.

F) Harka ängar och åkerholmar

Öppna fält med rik förekomst av åkerholmar, stenrösen och ett flertal diken. Särskilt viktig som födosökområde för traktens bruna kärrhökar som dagligen finns här under sommarhalvåret. Sångsvanor och tranor rastar här vår och höst, liksom grågäss, tofsvipor och duvor. Till häckfåglarna hör törnskata, stenskvätta och gulspurv. Under sträcktid vår och höst jagar regelbundet även fjällvråk och ibland blå kärrhök och

jorduggla över fälten. Varfågel har vinterrevir i området. I de stora dikena hittar traktens uttrar ofta mat, i synnerhet vintertid.

Förslag till förändringar i planförslaget

ROF anser, mot bakgrund av ovanstående, att planförslaget behöver ändras enligt följande:

- att förslaget till småbåtshamn och båtuppställningsplatsen innanför Harkaviken i sin helhet utgår ur planen och strandskyddet består.
- att hela Tegelluddens forna naturbetesmark (d v s ner till gammal åkermarken i söder) i sin helhet bevaras som grönområde med rik fågelfauna.
- att Björnöbergets grönområde utvidgas att innefatta en zon om 200 meter från stranden för att på så sätt säkerställa havsörnarnas vilo- och spaningsträd.
- att lövskogen mellan Björnöbergets ekhage och befintlig bebyggelse vid Björnö gård bevaras i sin helhet och gräns för bebyggelse flyttas upp till nuvarande gräns för åkermark. Strandskyddet behålls.
- att en konsekvensanalys över långsiktigheten att bebygga så stora arealer värdefull odlingsmark i relation till det framtida ökade behovet av livsmedelsförsörjning, ekosystemtjänster samt energiuttag från samma marker genomförs.

Norrtälje den **24 november 2017**

För Roslagens Ornitologiska förening

Kristoffer Stighäll